LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS

Į S A K Y M A S
DĖL LIETUVOS HIGIENOS NORMOS HN 110: 2001 „PRAMONINIO DAŽNIO (50 HZ) ELEKTROMAGNETINIS LAUKAS DARBO VIETOSE. PARAMETRŲ LEIDŽIAMOS SKAITINĖS VERTĖS IR MATAVIMO REIKALAVIMAI“

2001 m. gruodžio 21 d. Nr. 660/174
Vilnius

Siekdamas užtikrinti saugią darbo aplinką bei nustatyti nekenksmingus sveikatai elektromagnetinės spinduliuotės lygius,

1. T v i r t i n u pridedamus:

1.1. Lietuvos higienos normą HN 110: 2001 „Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinis laukas darbo vietose. Parametrų leidžiamos skaitinės vertės ir matavimo reikalavimai“;

1.2. Lietuvos higienos normos HN 110: 2001 „Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinis laukas darbo vietose. Parametrų leidžiamos skaitinės vertės ir matavimo reikalavimai“ įgyvendinimo priemonių planą.

2. Lietuvos higienos normos HN 110: 2001 „Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinis laukas darbo vietose. Parametrų leidžiamos skaitinės vertės ir matavimo reikalavimai“ įsigaliojimo datą – 2002 m. sausio 1 d.

3. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti sveikatos apsaugos viceministrui E. Bartkevičiui ir socialinės apsaugos ir darbo viceministrui R. Kaireliui.

SVEIKATOS
APSAUGOS MINISTRAS KONSTANTINAS ROMUALDAS DOBROVOLSKIS

SOCIALINĖS APSAUGOS
IR DARBO MINISTRĖ VILIJA BLINKEVIČIŪTĖ

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro
2001 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 660/174

LIETUVOS HIGIENOS NORMA HN 110: 2001

PRAMONINIO DAŽNIO (50 HZ) ELEKTROMAGNETINIS LAUKAS DARBO VIETOSE. PARAMETRŲ LEIDŽIAMOS SKAITINĖS VERTĖS IR MATAVIMO REIKALAVIMAI

I. TAIKYMO SRITIS

1. Ši higienos norma taikoma darbo vietoms, kurios yra pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko įtakos zonoje.

2. Norma reglamentuoja leidžiamas elektromagnetinio lauko parametrų skaitines vertes darbo vietose, kuriose yra pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinis laukas; nustato elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų matavimo reikalavimus, įvertinimo tvarką bei nurodo poveikio mažinimo darbo aplinkoje organizacines priemones.

3. Šia higienos norma turi vadovautis fiziniai ir juridiniai asmenys, projektuojantys, įrengiantys, naudojantys, vertinantys bei kontroliuojantys darbo vietas, kuriose yra pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinis laukas.

4. Į šios higienos normos reikalavimus turi būti atsižvelgta rengiant normatyvinius dokumentus, susijusius su pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetiniu lauku darbo vietoje.

II. NUORODOS

5. Šioje higienos normoje yra nuorodos į tokius dokumentus:

5.1. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 95-2968).

5.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. spalio 27 d. nutarimas Nr. 1277 „Dėl darbo vietų higieninio įvertinimo“ (Žin., 1998, Nr. 95-2641).

5.3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 1998 m. sausio 13 d. įsakymas Nr. 18/12 „Dėl darbų, draudžiamų dirbti nėščioms, pagimdžiusioms ir krūtimi maitinančioms moterims, ir nerekomenduotinų darbų moterims, norinčioms išsaugoti motinystės funkciją, taip pat joms kenksmingų ir pavojingų darbo aplinkos veiksnių sąrašų ir jų taikymo tvarkos“ (Žin., 1998, Nr. 7-156).

5.4. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 1998 m. balandžio 20 d. įsakymas Nr. 77 „Dėl darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1998, Nr. 43-1188).

5.5. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 1998 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. 85/233 „Dėl darboviečių įrengimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1998, Nr. 44-1224).

5.6. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrės 1999 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. 95 „Dėl saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatų“ (Žin., 1999, Nr. 104-3014).

5.7. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrės 1999 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. 102 „Dėl darbo įrenginių naudojimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 3-88).

5.8. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. 108 „Dėl higieninės (visuomenės sveikatos saugos) ekspertizės atlikimo tvarkos“ (Žin., 1999, Nr. 25-721).

5.9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymas Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ (Žin., 2000, Nr. 47-1365).

5.10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 361 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 80: 2000 „Elektromagnetinis laukas darbo vietose ir gyvenamojoje aplinkoje. Parametrų normuojamos vertės ir matavimo reikalavimai 10 kHz – 300 GHz dažnių juostose“ (Žin., 2000, Nr. 53-1548).

5.11. Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos 1995 m. gruodžio 27 d. įsakymas Nr. 264 „Dėl saugos taisyklių eksploatuojant elektros įrenginius patvirtinimo ir jų įsigaliojimo“ (Žin., 1996, Nr. 10-277).

III. TERMINAI IR APIBRĖŽIMAI

6. Šioje higienos normoje pavartoti terminai ir jų apibrėžimai:

6.1. **elektromagnetinis laukas (EML)**

Judančių elektrinių krūvių sukurtas fizinis laukas, susidedantis iš susijusių ir laike besikeičiančių elektrinio ir magnetinio laukų.

6.2. **pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinis laukas**

Elektromagnetinis laukas, kurio dažnis yra 50 Hz.

6.3. **pramoninio dažnio (50 Hz) EML įtakos zona**

Erdvė, kurioje pramoninio dažnio (50 Hz) elektrinio lauko stipris yra ne mažesnis kaip 5 kV/m ir (arba) magnetinio lauko stipris yra ne mažesnis kaip 0,9 kA/m.

6.4. **pramoninio dažnio (50 Hz) EML intensyvumo parametrai**

Elektrinio lauko stipris ir magnetinio lauko stipris.

6.4.1. **elektrinio lauko stipris (E)**

Pagrindinė elektrinio lauko charakteristika, išreiškiama elektrinės jėgos, veikiančios vienetinį taškinį elektros krūvį duotame erdvės taške, dydžiu. Elektrinio lauko stiprio Tarptautinės sistemos (SI) vienetas yra voltas metrui (V/m) (arba kV/m =1000 V/m).

6.4.2. **magnetinio lauko stipris (H)**

Pagrindinė magnetinio lauko charakteristika, apibrėžiama didžiausio sukimo momento dydžio, veikiančio lauke esantį rėmelį, kuriuo teka srovė, santykiu su rėmelio srovės magnetiniu momentu. Magnetinio lauko stiprio Tarptautinės sistemos (SI) vienetas yra amperas metrui (A/m) (arba kA/m =1000 A/m).

6.5. **elektromagnetinio lauko dažnis**

Elektromagnetinio lauko periodų skaičius per sekundę. Elektromagnetinio lauko dažnio Tarptautinės sistemos (SI) vienetas yra hercas (Hz).

6.6. **leidžiama elektrinio lauko stiprio skaitinė vertė**

Elektrinio lauko, kuris, veikdamas darbuotoją visą jo darbingą laikotarpį, nesukelia sveikatos sutrikimų ar ligos ir neturi įtakos paveldimumui, stiprio skaitinė vertė.

6.7. **leidžiama magnetinio lauko stiprio skaitinė vertė**

Magnetinio lauko, kuris, veikdamas darbuotoją visą jo darbingą laikotarpį, nesukelia sveikatos sutrikimų ar ligos ir neturi įtakos paveldimumui, stiprio skaitinė vertė.

IV. PRAMONINIO DAŽNIO (50 HZ) ELEKTROMAGNETINIO LAUKO INTENSYVUMO PARAMETRŲ LEIDŽIAMOS SKAITINĖS VERTĖS DARBO VIETOSE

7. Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų skaitinės vertės neturi būti didesnės kaip lentelėje nurodytos leidžiamos skaitinės vertės.

Lentelė. Pramoninio dažnio (50 Hz) elektrinio ir magnetinio laukų stiprių didžiausios leidžiamos skaitinės vertės darbo vietose priklausomai nuo poveikio trukmės

Poveikio trukmė, min.	Elektrinio lauko stiprio leidžiama	Magnetinio lauko stiprio

	skaitinė vertė, kV/m	leidžiama skaitinė vertė, kA/m
Iki 10	25,0	5,1
11–30	23,0	4,7
31–60	20,0	4,3
61–90	16,7	3,9
91–120	14,3	3,5
121–150	12,5	3,2
151–180	11,1	2,8
181–210	10,0	2,5
211–240	9,1	2,3
241–270	8,3	2,0
271–300	7,7	1,8
301–330	7,1	1,6
331–360	6,7	1,4
361–390	6,3	1,3
391–420	5,9	1,2
421–450	5,6	1,1
451–480	5,3	1,0
481 ir ilgiau	5,0	0,9

8. Draudžiama dirbti darbo vietoje, kurioje pramoninio dažnio (50 Hz) elektrinio lauko stipris viršija 25 kV/m ir (ar) magnetinio lauko stipris viršija 5,1 kA/m.

V. PRAMONINIO DAŽNIO (50 HZ) ELEKTROMAGNETINIO LAUKO INTENSYVUMO PARAMETRŲ MATAVIMAS IR VERTINIMAS

9. Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų matavimus nustatyta tvarka turi teisę atlikti šiai veiklai atestuotos ar akredituotos įstaigos laboratorijos.

10. Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų skaitinės vertės matuojamos matuokliais, skirtais elektrinio lauko ir magnetinio lauko stipriams matuoti. Šių prietaisų matavimo diapazonas turi atitikti 50 Hz dažnį.

11. Metrologinė matavimo prietaisų priežiūra atliekama Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Matavimai atliekami pagal prietaisų naudojimo instrukcijų reikalavimus. Elektrinio lauko ir magnetinio lauko stiprių matavimo paklaida neturi būti didesnė kaip ± 10 %.

12. Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų matavimai darbo vietose turi būti atliekami esant didžiausiai EML šaltinių galiai.

13. Pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrai turi būti matuojami nuolatinėse ir nenuolatinėse darbo vietose: darbuotojui sėdint – apie 0,5 m ir apie 1 m aukščiuose (dubens ir galvos lygyje) virš grindų arba darbo plokštumos, darbuotojui stovint – apie 0,5 m, apie 1 m ir apie 1,8 m aukščiuose (kelių, dubens ir galvos lygyje).

14. Kiekviename matavimo taške atliekami ne mažau kaip trys matavimai. Rezultatu laikomas šių matavimų aritmetinis vidurkis.

15. Asmenys, atliekantys matavimus, neturi būti tarp pramoninio dažnio (50 Hz) EML šaltinio ir matavimo prietaiso jutiklio (antenos).

16. Gauti elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų rezultatai lyginami su leidžiamomis skaitinėmis vertėmis, pateiktomis šios higienos normos lentelėje „Pramoninio dažnio (50 Hz) elektrinio ir magnetinio laukų stiprių didžiausios leidžiamos skaitinės vertės darbo vietose priklausomai nuo poveikio trukmės“.

17. Kartu su gautais pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų rezultatais turi būti pateikti duomenys apie matavimo prietaisą: tipas, paskutinės metrologinės patikros data ir pažymos numeris. Taip pat nurodoma įmonė ar įstaiga, kurioje atlikti matavimai, matavimo vieta, matavimo data.

VI. PRAMONINIO DAŽNIO (50 HZ) ELEKTROMAGNETINIO LAUKO POVEIKIO DARBO APLINKOJE MAŽINIMO ORGANIZACINĖS PRIEMONĖS

18. Už pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko poveikio mažinimo priemonių taikymą ir už saugos ir sveikatos reikalavimų laikymąsi darbo aplinkoje atsakingas darbdavys [5.1].

19. Darbovietė, kurioje eksploatuojami pramoninio dažnio (50 Hz) EML šaltiniai, turi atitikti teisės aktų reikalavimus [5.5, 5.6, 5.7, 5.11]. Darbai turi būti organizuoti tokiu būdu bei naudojamos tokios darbo priemonės ir technologiniai procesai, kad darbo vietose esantis elektromagnetinio lauko intensyvumas, poveikio trukmė, pramoninio dažnio (50 Hz) EML veikiamų ar galinčių būti paveiktais darbuotojų skaičius būtų kuo mažesnis.

20. Darbdavys privalo organizuoti darbuotojų saugai ir sveikatai kylančios rizikos įvertinimą, kad būtų galima parinkti reikiamas kolektyvines ir (arba) asmenines apsaugos priemones. Darbdavys privalo aprūpinti darbuotojus reikiamais darbo drabužiais ir asmeninėmis apsaugos priemonėmis [5.4].

21. Darbdavys privalo informuoti darbuotojus apie elektromagnetinio lauko poveikį sveikatai, technines ir organizacines priemones, kurių ėmėsi darbdavys ir kurių turėtų imtis darbuotojai. Darbuotojai ir (arba) jų atstovai darbovietėse turi teisę gauti informaciją apie pramoninio dažnio (50 Hz) EML parametrų matavimo rezultatus.

22. Darbdavys privalo numatyti darbuotojų saugos priemones, kai darbo aplinkoje viršijamos elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų leidžiamos skaitinės vertės. Šiais atvejais turi būti nedelsiant nustatytos ir pašalintos viršijimo priežastys. Darbdavys privalo informuoti darbuotojus ir (arba) jų atstovus darbovietėse apie tai, kuriose darbo vietose viršytos pramoninio dažnio (50 Hz) elektromagnetinio lauko intensyvumo parametrų leidžiamos skaitinės vertės ir kokių priemonių imtasi ar turi būti imtasi padėčiai ištaisyti.

23. Darbuotojų sveikata tikrinama vadovaujantis Profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose nustatyta tvarka [5.9].

A PRIEDAS (informacinis)

LITERATŪRA

A.1. LST ISO 31-5. Dydžiai ir vienetai 5-oji dalis. Elektra ir magnetizmas.

A.2. LST ISO 31-6. Dydžiai ir vienetai. 6-oji dalis: Šviesa ir jai giminiška elektromagnetinė spinduliuotė.

A.3. DIN 57 848 – Teil 1 (VDE 0848 – Teil 1/0282) Gefährdung durch elektromagnetische Felder Mess-und berechnungsverfahren.

A.4. Threshold Limit Values for Chemical Substances and Physical Agents and Biological Exposure Indices. American Conference of Governmental Industrial Hygienists, Cincinnati, 1994 – 1995.

A.5. Nonionizing Radiation Protection No 25. Copenhagen, World Health Organization, 1989.

A.6. Elektrotechnikos terminų žodynas.– 1999, „Technologija“, Kaunas.

A.7. Europos Tarybos Rekomendacija 1999/519/EC „Dėl elektromagnetinių laukų (nuo 0 iki 300 GHz) poveikio žmonėms“.

SUDERINTA
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministerija
2001 11 22, Nr. 19-06-8304/6688

SUDERINTA
Europos komitetas prie Lietuvos
Respublikos Vyriausybės
2001 03 06, Nr. 02-01-132